

Kinga Fink

Początki muzycznej edukacji Wojciecha Kilara w szkole Malwiny Reissówny we Lwowie

Niepodległość i Pamięć 24/2 (58), 97-118

2017

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Kinga Fink

Uniwersytet Rzeszowski
Wydział Muzyki

Początki muzycznej edukacji Wojciecha Kilara w szkole Malwiny Reissówny we Lwowie

Słowa kluczowe

Wojciech Kilar (1932–2013), Malwina Reissówna, Lwów, szkolnictwo muzyczne

Streszczenie

Wojciech Kilar (1932–2013), jeden z największych polskich kompozytorów współczesnych, swoją przygodę z muzyką rozpoczął w rodzinnym mieście – Lwowie. Pierwsze lekcje gry na fortepianie kompozytor pobierał w prywatnej szkole muzycznej, prowadzonej w latach 1912–1939 przez Malwinę Reissównę (Reyssównę), pianistkę, której nazwisko jest współcześnie zapomniane i nie funkcjonuje w polskim piśmiennictwie muzycznym. Zakład Muzyczny Malwiny Reissówny, przekształcony po 12 latach działalności w Wyższy Zakład Muzyczny, należał w okresie dwudziestolecia międzywojennego do nielicznych nobilitowanych prywatnych szkół artystycznych we Lwowie. Niełatwe dla przyszłego kompozytora początki edukacji muzycznej stanowiły fundament do dalszego etapu zdobywania umiejętności i wiedzy muzycznej w Rzeszowie, a następnie w Krakowie i Katowicach.

Lwów był miejscem urodzenia wielu wybitnych postaci ze świata muzyki. Jedną z nich był Wojciech Kilar (1932–2013) zaliczany do grona największych polskich kompozytorów współczesnych. Niewątpliwie wyobraźnię muzyczną Kilara kształtowały pierwsze doświadczenia i wiedza zdobyta w dzieciństwie, które spędził we Lwowie. Tutaj, w rodzinnym mieście, rozpoczęła się jego przygoda z muzyką. Tutaj pojawiły się pierwsze dziecięce marzenia dojrzewające w myślach przez lata. Owe „lwowskie geny osobowości twórczej”¹ wywarły istotny wpływ na upodobania estetyczne Kilara, na jego osobowość jako człowieka i artysty, odgrywały decydującą rolę w drodze twórcy do muzyki.

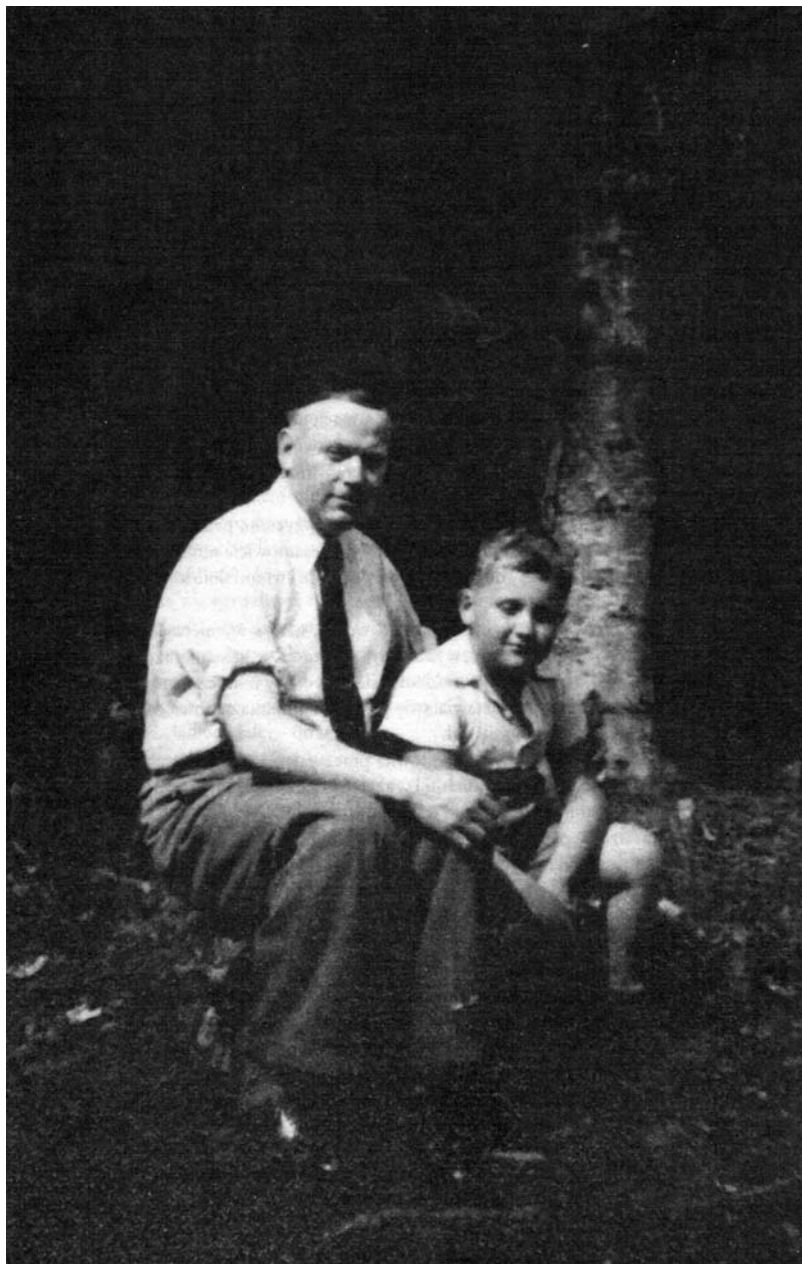
Niniejsze opracowanie poświęcone jest w głównej mierze szkole, w której 6-letni Wojciech Kilar podjął naukę muzyki, tj. szkole muzycznej we Lwowie, prowadzonej w latach 1912–1939 przez Malwinę Reissównę, pianistkę zasłużoną dla rozwoju lwowskiego szkolnictwa muzycznego w I połowie XX wieku. Nazwisko jej jest współcześnie zapomniane i nie funkcjonuje w polskim piśmiennictwie muzycznym².

Wojciech Kilar przyszedł na świat 17 lipca 1932 roku w obszernym, ośmiopokojowym mieszkaniu, które mieściło się na drugim piętrze narożnej kamienicy przy ulicy Leona Sapiehy 89, przy skrzyżowaniu z ulicą Lwowskich Dzieci, nieopodal kościoła św. Elżbiety. W domu rodzinnym panowała artystyczna atmosfera – nieustannie pojawiały się rozmowy o teatrze (matka Aniela Neonilla Kilar z d. Batik była aktorką), było też pianino, na którym grywał jego ojciec Jan Franciszek, z zawodu lekarz ginekolog, który w młodości pobierał lekcje u ks. Antoniego Hlonda-Chlondowskiego³. To właśnie z domu

¹ Odwołuję się do tytułu książki prof. Małgorzaty Woźnej-Stankiewicz: *Lwowskie geny osobowości twórczej. Rozmowy z Krystyną Moszumańską-Nazar przeprowadziła Małgorzata Woźna-Stankiewicz*, Kraków 2007.

² Skąpa informacja o Malwinie Reissównie znajduje się jedynie w: L.T. Błaszczyk, *Żydzi w kulturze muzycznej ziem polskich w XIX i XX wieku. Słownik biograficzny*, Warszawa 2014, s. 206. Nazwisko Reissówny wymienia prof. Leszek Mazepa w: *Szkolnictwo muzyczne Lwowa w okresie austriackim (1772–1918)*, „Musica Galliciana”, t. 1, pod red. L. Mazepy, Rzeszów 1997, s. 98, 100; Л. Мазепа, Т. Мазепа, Шлях до Музичної Академії у Львові, т. 1, Львів 2003, s. 123, 128, 132, 134.

³ M. Wilczek-Krupa, *Kilar. Geniusz o dwóch twarzach*, Kraków 2015, s. 16. Zob. ogłoszenia o praktyce lekarskiej ojca W. Kilara w: „Lwowskie Wiadomości

Wojciech Kilar z ojcem Janem Franciszkiem. Fot. przed 1939 r. pochodzi z: M. Wilczek-Krupa, *Kilar. Geniusz o dwóch twarzach*, Kraków 2015, s. 20.

rodzinnego przyszły kompozytor wyniósł przeświadczenie o tym, że „sztuka jest w życiu czymś ważnym, a nawet najważniejszym”⁴. W dzieciństwie był przekonany, że „praca ojca służy zarabianiu pieniędzy, ale prawdziwy sens ma to, co robi mama”⁵. Pierwszą muzyczną fascynacją młodego Kilara, która wpłynęła na jego dziecięcą decyzję o tym, by zostać pianistą, był utwór Alberta Ketélbey *Na perskim rynku*, wykonywany przez żydowskiego krawca mieszkającego w tej samej kamienicy⁶. Kompozytor często wspominał w wywiadach, że ta niezbyt wyrafinowana, ale w ówczesnym czasie bardzo popularna kompozycja wydawała mu się wtedy „czymś tak niesłychanie wzniosłym, patetycznym i potężnym, jak teraz IX Symfonia Beethovena”⁷.

Rodzice Wojciecha Kilara postanowili zapisać 6-letniego syna na lekcje fortepianu do prywatnej szkoły muzycznej, prowadzonej od 1912 roku przez pianistkę Malwinę Reissównę (Reyssównę). Szkoła mieściła się początkowo przy ulicy Sapiehy 57. Malwina Reissówna kierowała nią wspólnie z siostrą Heleną Sochową z Reissów, pod nadzorem znakomitego pianisty Jerzego Lalewicza⁸. Mniej więcej od początku lat dwudziestych placówka pod nazwą Zakład Muzyczny Malwiny Reissówny funkcjonowała w budynku przy ulicy 29 Listopada (obecnie ul. Konowalca), która graniczyła z ulicą Sapiehy, gdzie znajdował się dom rodzinny państwa Kilarów⁹. Była to ulica willowa, tworząca zieloną oazę mieszkaniową, z budynkami w stylu secesyjnym

Katolickie” 1939, nr 29 (16 lipca), s. 14; „Gazeta Lwowska. Dziennik dla dystryktu galicyjskiego” 1942, nr 178 (1 sierpnia), s. 6.

⁴ Cyt. za: *Cieszę się darem życia. Rozmowy z Wojciechem Kilarem*, przeprowadzili K. Podobińska i L. Polony, Kraków 2007, s. 10.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem; M. Wilczek-Krupa, op. cit., s. 16–17; B. Gruszka-Zych, *Takie piękne życie. Portret Wojciecha Kilara*, Bytom 2015, s. 103.

⁷ Cyt. za: *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 10.

⁸ Zob. E. Walter, *Notatki literacko-artystyczne. Z muzyki*, „Gazeta Lwowska” 1912, nr 205 (7 września), s. 4; *Księga Adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa 1913*, R. 17, Lwów 1912, s. 351, 640; *Księga Adresowa... 1916*, R. 19, Lwów [b.r.], s. 397.

⁹ *Polska Artystyczna. Kalendarz – informator muzyczny, literacki, sztuk plastycznych, teatralny i kinematograficzny na 1923/24 rok*, pod red. M. Skolimowskiego, Warszawa–Kijów [1923], s. 168.

Wojciech Kilar na zimowych wakacjach w Worochcie na Pokuciu w województwie stanisławowskim. Fot. przed 1939 r. pochodzi z: M. Wilczek-Krupa, *Kilar. Geniusz o dwóch twarzach*, Kraków 2015, s. 25.

i *art déco*. Mieszkali tu arystokraci, bogaci kupcy, artyści, profesoria lwowskich uczelni, dziennikarze i zasobni emeryci¹⁰. Nie tylko bliskie sąsiedztwo szkoły muzycznej od miejsca zamieszkania państwa Kilarów miało decydujący wpływ na wybór odpowiedniej placówki edukacyjnej dla syna. Już po I wojnie światowej szkoła Reissówny była jedną z najbardziej cenionych szkół muzycznych we Lwowie¹¹. Miała swoją filię w Zakopanem, założoną przez Jadwigę Beyerównę (1887–1967)¹². Od 1924 roku funkcjonowała pod nazwą Wyższy Zakład Muzyczny Malwiny Reissówny, niemniej jednak była szkołą o poziomie średniej szkoły muzycznej, prowadzącą również edukację na elementarnym, a więc niższym szczeblu nauczania¹³.

W okresie międzywojennym nie było we Lwowie szkół muzycznych dotowanych z budżetu państwowego, jak np. konserwatoria w Warszawie i Poznaniu¹⁴. Szkoły muzyczne we Lwowie utrzymywane były z subwencji rozmaitych stowarzyszeń lub przez osoby prywatne¹⁵. Przed wybuchem I wojny światowej w stolicy Galicji funkcjonowało równocześnie 70 szkół muzycznych różnego typu¹⁶, co było konsekwencją szczególnie intensywnego rozwoju szkolnictwa muzycznego w mieście na początku XX wieku. Po wojnie, w roku szkolnym 1923/1924 roku we Lwowie działały 22 szkoły muzyczne

¹⁰ Zob. J. Brzozowski, *Ulica 29 Listopada*, „Rocznik Lwowski” 1999, red. nac. J. Wasylkowski, s. 139–148.

¹¹ F. Neuhauser, *Z muzyki*, „Gazeta Lwowska” 1919, nr 246 (24 października), s. 4.

¹² Zob. M. Pinkwart, J. Zdebski, *Nowy cmentarz w Zakopanem. Przewodnik biograficzny*, Warszawa–Kraków 1988, s. 25.

¹³ *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych, władz szkolnych*, zestawione pod red. Z. Zagórowskiego, Lwów–Warszawa 1924, s. 430; L. Mazepa, *Szkolnictwo muzyczne Lwowa w okresie austriackim (1772–1918)*, „Musica Galiciana”, t. 1, pod red. L. Mazepy, Rzeszów 1997, s. 98.

¹⁴ J. Miketta, *Szkolnictwo muzyczne w Polsce pod względem statystycznym i organizacyjnym*, „Muzyka” 1927, R. 4, nr 11, s. 526.

¹⁵ R. Rzepkowski, *Życie muzyczne Lwowa między wojnami*, cz. 2, „Ruch Muzyczny” 1988, nr 5 (28 lutego), s. 25.

¹⁶ L. Mazepa, *Poprzednicy Akademii Muzycznej we Lwowie*, „Musica Galiciana”, t. 9, pod red. L. Mazepy, Rzeszów 2005, s. 16.

Reklama prasowa z: „Muzyka” 1924, R. 1, nr 2, s. 102.

Reklama prasowa z: „Dziennik Ludowy” 1933, nr 236, s. 7.

(według badań prof. Leszka Mazepy – ponad 40), w tym jedna o wyższym poziomie nauczania, tj. Konserwatorium Polskiego Towarzystwa Muzycznego¹⁷. Lwowski Instytut Anny Niementowskiej oraz Instytut Muzyczny im. Mykoły Łysenki osiągnęły poziom wyższych szkół dopiero w latach trzydziestych.

Po odzyskaniu przez Polskę niepodległości nadzór nad szkołami muzycznymi należał do Ministerstwa Sztuki i Kultury (od 1922 roku do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego)¹⁸,

¹⁷ Zob. *Polska Artystyczna...*, op. cit., s. 167–168; *Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych...*, op. cit., s. 428–431. Por. L. Mazepa, *Szkolnictwo muzyczne Lwowa...*, op. cit. s. 94–99.

¹⁸ „Dziennik Ustaw” 1922, nr 14, s. 238–239 [poz. 128: *Ustawa z dnia 17 lutego 1922 r. o zniesieniu Ministerstwa Sztuki i Kultury*].

które prowadziło należytą kontrolę nad szkołami i drogą wizytacji badało kierunek oraz poziom nauczania. Obok szkół pozostających pod kontrolą ministerstwa – co dawało pełną gwarancję wszechstronnego i gruntownego wykształcenie muzycznego – istniały także szkoły, które takiego zezwolenia nie miały, a działały w oparciu o dawne koncesje wydane przez władze zaborcze¹⁹. W latach trzydziestych, a więc w latach współczesnych Wojciechowi Kilarowi we Lwowie działało siedem szkół muzycznych zatwierdzonych przez ministerstwo, a szkoła muzyczna Reissówny była jedną z nich²⁰. Pozostałe szkoły nadzorowane przez ministerstwo to: Konserwatorium Polskiego Towarzystwa Muzycznego (przed 1919 rokiem – Konserwatorium Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego), Lwowskie Konserwatorium Muzyczne im. Karola Szymanowskiego (wcześniej pod nazwą Lwowski Instytut Muzyczny Anny Niementowskiej), Instytut Muzyczny im. Mykoły Łysenki (tzw. „ukraińskie konserwatorium”), Szkoła Muzyczna im. Ignacego Jana Paderewskiego (prowadzona przez Józefa W. Zwierzchowskiego), Szkoła Muzyczna Sabiny Kasperek oraz Szkoła Muzyczna przy Zakładzie Naukowym im. Zofii Strzałkowskiej.

Prowadzona przez Reissównę szkoła była od 1929 roku jedną z nielicznych nobilitowanych prywatnych szkół artystycznych we Lwowie (m.in. obok Konserwatorium Polskiego Towarzystwa Muzycznego), w której nauka uprawiała pewne grupy zawodowe – funkcjonariuszy państwowych, wojskowych, sędziów w sądownictwie powszechnym i administracyjnym oraz prokuratorów – do zwrotu opłaty szkolnej²¹. O wysokim statusie prywatnej szkoły Reissówny świadczy także fakt zrównania jej ze szkołami państwowymi odnośnie przyznania

¹⁹ J. Miketta, op. cit., s. 523.

²⁰ *O szkołach muzycznych*, „Szopen” 1932, nr 1 (1 września), s. 6.

²¹ Czesne w szkole Reissówny na początku lat trzydziestych wynosiło 50–300 złotych rocznie, wysokość zależna była od specjalności (najniższa w klasie rytmiki, najwyższa w klasie fortepianu i skrzypiec). Zob. „Dziennik Rozkazów Ministerstwa Spraw Wojskowych” 1929, nr 27 (10 sierpnia), s. 277, 297; „Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości” 1930, nr 15 (1 sierpnia), s. 364, 390; 1932, nr 18 (1 października), s. 286, 311; *Część urzędowa*, „Gazeta Lwowska” 1931, nr 178 (1 sierpnia), s. 4; *Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej w roku szkolnym 1930/31*, pod red. M. Falskiego, Warszawa 1933, s. 620–621.

Portret Marii Kelles-Krauzowej (1873–1943). Fot. z 1890 r. pochodzi ze zbiorów Biblioteki Narodowej (Cyfrowa Biblioteka Narodowa Polona)

w 1931 roku uprawnień do ulgowych przejazdów kolejowych dla uczniów szkoły²². Co więcej, polskie Ministerstwo Kultury i Sztuki w 1954 roku uznawało świadectwo ukończenia Zakładu Muzycznego Malwiny Reissówny za dowód ukończenia niepełnych wyższych studiów artystycznych²³.

Duży, parterowy budynek szkoły muzycznej Malwiny Reissówny przy ulicy 29 Listopada pod numerem 70 posiadał siedem sal dydaktycznych, w tym jedną aulę, w której odbywały się zajęcia rytmiki i egzaminy

²² „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego” 1932, nr 1 (25 stycznia), s. 24–25; 1936, nr 6 (25 czerwca), s. 317, 334; 1937, nr 10 (15 listopada), s. 642, 644.

²³ „Monitor Polski” 1954, nr 122, s. 1765–1767.

końcowe²⁴. Do budynku szkoły wchodziło się przez „ciężką drewnianą furtkę, obrośniętą – tak jak i całe ogrodzenie z brązowych sztachet – gęstym dzikim winem”²⁵. W relacji wspomnieniowej lwowianki Barbary Litwiniukowej²⁶ zachował się żartobliwy opis wiernego stróża domu, psa Bemola, leżącego pod oknami szkoły wśród klombów, który „często straszył ostrym szczekaniem wszystkie wchodzące dzieci”²⁷. A grono uczniów było liczne – w roku szkolnym 1930/1931 uczęszczało do szkoły 202 uczniów, przy liczbie 17 zatrudnionych nauczycieli²⁸. Dzięki wspomnieniom Litwiniukowej wiadomo, że po wyjściu z oszklonej werandy wchodziło się do „dość ciemnego przedpokoju z dużym zniszczonym już lustrem, skąd wybrany tylko uczeń mógł wejść (...) do elegancko urządzonego saloniku pani Dyrektor” Malwiny Reissówny, w którym stał czarny fortepian marki Pleyel²⁹. Przymuszczałnie właśnie do tego instrumentu zasiadał z tremą mały Wojciech Kilar podczas lekcji fortepianu, które w klasie dla maluchów rozpoczął w 1938 roku. Swoje pierwsze szkolne kontakty z muzyką opisywał następująco:

Grąłem fatalnie. Nie byłem w stanie pojąć, czym są te czarne i białe kropki z ogonkami lub bez, pięciolinia, podział na takty, a co moi koledzy, którzy zosta-

²⁴ Podaję na podstawie danych w: *Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit. s. 620–621. Por. B. Litwiniukowa, *O księdzu Tadeuszu i muzyce*, „Cracovia Leopoldis” 2008, nr 2 (54), s. 21–22.

²⁵ B. Litwiniukowa, op. cit. s. 21.

²⁶ Barbara Litwiniukowa z d. Böhm (ur. 1921) ukończyła Gimnazjum i Liceum im. Królowej Jadwigi we Lwowie, w latach trzydziestych uczęszczała do Wyższego Zakładu Muzycznego M. Reissówny. W kwietniu 1940 r. wywieziona wraz z rodziną do Kazachstanu, po powrocie do Polski zdała maturę i ukończyła studia historyczne i etnograficzne w Toruniu. Przez ponad 30 lat pracowała w Bibliotece Uniwersyteckiej i organizowała w Laskach k. Warszawy spotkania „bukoniaków” (tj. Polaków deportowanych w latach czterdziestych XX w. do Wielkiej Bukoni w Kazachstanie) z ks. Tadeuszem Fedorowiczem (1907–2002), byłym uczniem szkoły muzycznej M. Reissówny, organizatorem Krajowego Duszpasterstwa Niewidomych, przyjacielem i spowiednikiem Jana Pawła II. Ibidem, s. 21, 24.

²⁷ Ibidem, s. 21.

²⁸ *Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit. s. 620–621.

²⁹ B. Litwiniukowa, op. cit., s. 21.

li później lekarzami, inżynierami, niemający nic wspólnego z muzyką, opanowali bez trudu. Nie znosiłem tego, nie rozumiałem (...). Trudno byłoby więc mówić w moim przypadku o jakiejś pierwszej fascynacji muzyką, o odkryciu swojego świata, swojego powołania. Wręcz odwrotnie³⁰.

Być może rozbudzeniu zainteresowania małego Wojtka światem dźwięków nie sprzyjała osobowość nauczycielki Malwiny Reissówny, która na początku lat trzydziestych „była starszą, poważną i budzącą duży respekt damą, zawsze na czarno ubraną, z aksamitką na szyi”³¹. Przez niektórych uczniów szkoły zapamiętana została jako „okropna dziwaczka, bo jeszcze w latach 1938–39, sztywno nosiła staromodne wówczas suknie z długim trenem”³².

Cenne informacje na temat rodowodu Malwiny Reissówny wnoszą opracowania Mirosławy Pałaszewskiej³³ i Janusza B. Roszkowskiego³⁴, na podstawie których należy poddać w wątpliwość sugestię Wojciecha Kilara wskazujące na bliskie pokrewieństwo pianistki ze znanym muzykologiem Józefem Reissem³⁵. Malwina Reissówna

³⁰ Cyt. za *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 10.

³¹ B. Litwiniukowa, op. cit., s. 22.

³² Przytoczone słowa należą do Janiny Jasińskiej, śpiewaczki i aktorki, artystki w zespole Henryka Warsa oraz Teatru Dramatycznego Drugiego Korpusu gen. Andersa, która uczęszczała do klasy śpiewu w Wyższym Zakładzie Muzycznym M. Reissówny. Zob. J. Sokołowska-Gwizdka, *Życie piosenką usłane. Rozmowa z Jasią Jasińską – artystką Teatru Hemara w Londynie*, „Gazeta. Dziennik Polonii w Kanadzie” (dodatek kulturalny) 2006, nr 41 (maj). Wywiad dostępny na stronie internetowej: http://www.gazetagazeta.com/artman/publish/printer_13262.shtml [dostęp: 6.11.2016].

³³ M. Pałaszewska, *Kolekcja generała Romana Abrahama (1891–1976) w Muzeum Niepodległości*, „Niepodległość i Pamięć” 2009 16/2 (30), s. 319–344.

³⁴ J.B. Roszkowski, *Pani Zofia*, [w:] *Józef Aleksiewicz. Bohater Iwonicza-Zdroju*, [przepracowanie i spisanie wywiadów, redakcja i opracowanie całego materiału J.B. Roszkowski], Iwonicz-Zdrój 2016, s. 65–71.

³⁵ Józef Reiss (1879–1956) urodził się w Dębicy w rodzinie pochodzenia żydowskiego. W Krakowie ukończył gimnazjum oraz studia historyczne na UJ. Muzykologię studiował na uniwersytecie w Wiedniu, tam też uzyskał doktorat w 1910 r. W latach 1901–1910 pracował w gimnazjach w Samborze i Złoczowie. W 1911 roku osiadł na stałe w Krakowie, gdzie prowadził działalność dydaktyczną, nauko-

wywodziła się z ziemiaństwa kresowego, w posiadaniu jej rodziny znajdowały się majątki: Białopole na Kijowszczyźnie, Uładówka na Podolu oraz Siedliszcze i Prelipce³⁶. Miała liczne rodzeństwo – cztery siostry i jednego brata³⁷. Siostra Malwiny – Stanisława Abrahamowa (1867–1950), żona Władysława Abrahama (1860–1941), historyka prawa, profesora Uniwersytetu Lwowskiego i matka generała Romana Abrahama (1891–1976), dowódcy Wielkopolskiej Brygady Kawalerii w kampanii wrześniowej, zaangażowana była w działalność społeczną we Lwowie, m.in. przez okres 30 lat pełniła funkcję przewodniczącej Towarzystwa Ochrony Dziecka i pracowała w Stowarzyszeniu Kobiet Katolickich. Córka Stanisławy – Maria Wanda Stachiewicz z Abrahamów (1895–1995) miała dyplom ukończenia szkoły muzycznej Reissówny i pracowała tam jako nauczycielka historii i teorii muzyki (ok. 1923–1926)³⁸. Druga siostra Malwiny – Zofia Aleksiewiczowa (zm. 1933), absolwentka Seminarium Nauczycielskiego im. Zofii Strzałkowskiej we Lwowie, zamężna z doktorem medycyny Józefem Aleksiewiczem (1884–1957), prekursorem leczenia ortopedycznego w Iwoniczu-Zdroju, była uczestniczką Obrony Lwowa (1918–1920) i fundatorką sanatorium „Sanato” w Iwoniczu-Zdroju. Z kolei trzecia siostra – Helena, pianistka, żona prawnika Jana Sochy, była uznanym pedagogiem w Zakładzie Muzycznym Malwiny Reissówny. Obie siostry – Malwina

wą i popularyzatorską. Zob. T. Przybylski, *Reiss Józef Władysław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny* [dalej: PSB], t. 31, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1988–1989, s. 35–37; L.T. Błaszczuk, op. cit. s. 206. Por. *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 10; M. Piekarski, *Wojciech Kilar in memoriam*, „Kurier Galicyjski” 2014, nr 1 (17–30 stycznia), s. 10.

³⁶ M. Pałaszewska, op. cit., s. 321.

³⁷ Informacje na temat rodzeństwa M. Reissówny podaję na podstawie: E. Walter, *Notatki literacko-artystyczne. Z muzyki*, „Gazeta Lwowska” 1912, nr 142 (23 czerwca), s. 4; nr 205 (7 września), s. 4; *Wiadomości bieżące. Pożar mieszkaniowy*, „Słowo Polskie” 1931, nr 250 (12 września), s. 6; T. Silnicki, *Władysław Abraham (1860–1941)*, [w:] W. Abraham, *Organizacja kościoła w Polsce do połowy wieku XII*, Poznań 1962, s. 86; B. Litwiniukowa, op. cit., s. 23; M. Pałaszewska, op. cit., s. 321–322; J.B. Roszkowski, op. cit., s. 69–71; C. Aleksiewicz, *Dr Józef Aleksiewicz (1884–1957)*, [w:] *Józef Aleksiewicz. Bohater...*, op. cit., s. 7, 10–11, 19.

³⁸ A. Reczyńska, *Stachiewiczowa z Abrahamów Maria Wanda Aleksandra*, [w:] PSB, t. 41, Warszawa–Kraków 2002, s. 313–314.

i Helena – współpracowały ze sobą jeszcze przed założeniem szkoły w 1912 roku. Wspólnie prowadziły, ciesząc się uznaniem lwowskiego środowiska, filię Instytutu Muzycznego Anny Niementowskiej przy ul. Leona Sapiehy 57, co może wskazywać, że przynajmniej jedna z nich była absolwentką Instytutu³⁹. Czwarta siostra Malwiny – Henryka była starościaną, a jej brat Edmund – radcą wojewódzkim⁴⁰.

Zakład Muzyczny Malwiny Reissówny w 1924 roku miał trzy klasy: fortepianu, skrzypiec i śpiewu. Na początku lat trzydziestych do szkoły wprowadzono dodatkowo klasę rytmiki⁴¹. Trzeba podkreślić, że szkoła muzyczna Reissówny była jedną z pierwszych na ziemiach polskich, w której kształcenie muzyczne opierało się na metodzie Emila Jaques-Dalcroze'a. Przedmiot „gimnastyka rytmiczna” został wprowadzony do szkoły Reissówny w roku szkolnym 1912/1913 lub 1913/1914 przez Stanisława Głowackiego, znakomitego pianistę lwowskiego, który po ukończeniu kursu metody Dalcroze'a w Genewie wprowadzał ją stopniowo od 1908 roku zarówno do szkolnictwa muzycznego, jak i ogólnego we Lwowie⁴².

Tak więc w latach 1908–1913 działały we Lwowie trzy placówki muzyczne – a wśród nich szkoła Reissówny – które wykorzystywały w edukacji metodę Dalcroze'a. Nauka w prowadzonej przez Reissównę szkole

³⁹ E. Walter, *Notatki literacko-artystyczne*, „Gazeta Lwowska” 1912, nr 142 (23 września), s. 4.

⁴⁰ Według wspomnień B. Litwiniukowej, z Malwiną Reissówną mieszkała jej „ułamna siostra, prowadząca gospodarstwo, zawsze bardzo dyskretna i mało widoczna”. Niestety, nie udało się ustalić szczegółowych informacji na jej temat. Cyt. za B. Litwiniukowa, op. cit., s. 22.

⁴¹ *Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit., s. 620.

⁴² Stanisław Głowacki (1875–1946), absolwent Konserwatorium Galicyjskiego Towarzystwa Muzycznego we Lwowie w klasie Henryka Melcera, ukończył także pianistyczny kurs koncertowy w Wiedeńskim Konserwatorium u wybitnego pedagoga Teodora Leszetyckiego. Od 1909 r. prowadził klasę fortepianu w Instytucie Muzycznym Anny Niementowskiej. W 1919 r. przeniósł się na stałe do Warszawy. Informacje podają za: I. Turska, *Głowacki Stanisław*, [w:] PSB, t. 7, z. 36, Wrocław–Kraków–Warszawa 1959, s. 127. Zob. też S. Głowacki, *O systemie gimnastyki rytmicznej Emila Jaques-Dalcroze'a*, [w:] *Obchód setnej rocznicy urodzin Fryderyka Chopina i Pierwszy zjazd muzyków polskich we Lwowie 23. do 28. października 1910. Księga pamiątkowa przedłożona przez Komitet Obchodu*, Lwów 1912, s. 155–159.

trwała od 6 do 12 lat, w zależności od wyboru specjalności. Najdłużej w klasie fortepianu, a najkrócej w klasie rytmiki (nauka na skrzypcach trwała 9 lat, a śpiewu – 7 lat)⁴³. W Zakładzie Muzycznym M. Reissówny prowadzono przedmioty z zakresu teorii muzyki oraz przygotowywano uczniów do egzaminów państwowych⁴⁴, których uzyskanie uprawniało do nauczania w szkole muzycznej średniego bądź niższego stopnia. Przyśpieszenie do egzaminów państwowych nie było uwarunkowane ukończeniem szkoły. Uczniowie mogli przygotowywać się do tego typu egzaminów, pobierając prywatne lekcje gry na instrumencie czy z przedmiotów teoretycznych u pedagogów ze szkół muzycznych⁴⁵.

Starannie dobierana przez Reissównę kadra nauczycielska, złożona z wykształconych muzyków instrumentalistów, śpiewaków i teoretyków, zapewniała wysoki poziom nauczania. W gronie pedagogicznym jej szkoły znajdowały się takie osobowości, jak: J.M. Chomiński, W. Zadora Paszkowski i M. Kelles-Krauzowa.

Józef Michał Chomiński (1906–1994), wybitny polski muzykolog, uczeń Adolfa Chybińskiego na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, wykładał w szkole Reissówny przedmioty teoretyczne w latach 1929–1936⁴⁶, Władysław Zadora Paszkowski (1862–1937), śpiewak (bas), absolwent szkoły śpiewu Walerego Wysockiego, solista Opery Lwowskiej, artysta goszczący na scenach operowych Europy i Ameryki Południowej⁴⁷, prowadził w latach dwudziestych lekcje śpiewu operowego, kursy gry scenicznej i języka włoskiego⁴⁸. Natomiast Maria Kelles-Krauzowa (1873–1943)⁴⁹, pianistka,

⁴³ *Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit., s. 620–621.

⁴⁴ Zob. reklamę prasową szkoły Reissówny w: „Muzyka” 1924, R. 1, nr 2, s. 102.

⁴⁵ Zob. reklamę prasową w: „Dziennik Ludowy” 1933, nr 236 (14 października), s. 7.

⁴⁶ M. Gołąb, *Józef Michał Chomiński. Biografia i rekonstrukcja metodologii*, Wrocław 2008, s. 26–27.

⁴⁷ *Słownik biograficzny teatru polskiego 1765–1965*, na podstawie materiałów S. Dąbrowskiego, oprac. Z. Raszewski i zespół, Warszawa 1973, s. 532–533.

⁴⁸ *Drobne ogłoszenia. Nauka i wychowanie*, „Kurier Lwowski” 1924, nr 266 (20 listopada), s. 1.

⁴⁹ Zob. W. Bienkowski, *Kelles-Krauzowa z Goldstejnów Maria Katarzyna*, [w:] PSB, t. 12, Wrocław–Warszawa–Kraków 1966–1967, s. 334–335.

absolwentka Konserwatorium Muzycznego w Warszawie, która w grze fortepianowej doskonaliła się pod kierunkiem wybitnych pedagogów – Zygmunta Stojowskiego w Paryżu oraz Teodora Leszetyckiego, Henryka Melcera i Ignacego Friedmana w Wiedniu – prowadziła w szkole Reissówny klasę fortepianu oraz wykładała przedmioty teoretyczne⁵⁰. Na początku lat trzydziestych była „siwowłosą, o surowej twarzy” kobietą, a „jej ocen i stopni wszyscy uczniowie wielce się bali”⁵¹. Należy także wspomnieć o dwóch innych znanych we Lwowie pedagogach zasłużonych dla rozwoju życia muzycznego miasta, którzy pracowali w Zakładzie Muzycznym M. Reissówny przed I wojną światową. Byli to muzycy pochodzenia żydowskiego – Maksymilian Markus, skrzypek, właściciel znanej we Lwowie szkoły gry na skrzypcach działającej w latach 1899–1926 oraz Ignacy Fuhrmann (ur. 1889), teoretyk muzyki i krytyk muzyczny, sekretarz Komitetu Obchodu 100. Rocznicy Urodzin Fryderyka Chopina we Lwowie w 1910 roku⁵².

Jak wynika ze wspomnień Litwiniukowej, grono pedagogiczne szkoły na początku lat trzydziestych, a więc w okresie poprzedzającym edukację Wojciecha Kilara, zdominowane było przez kobiety. Oprócz M. Reissówny, H. Sochowej i M. Kelles-Krauzowej, grono pianistów tworzyły panie: Janina Piątkowska, Maria Kurkiewicz, Maria Haczewska, Hanna (?) Klimowiczówna oraz Zofia Kruszyńska, która uczyła też harmonii i kontrapunktu. Zajęcia z rytmiki, które w szkole Reissówny „cieszyły się wielką popularnością, z różnych stron miasta matki posyłały tu dzieci, by wyrobiły sobie wdzięczną postawę i lekki sposób chodzenia”, prowadziła Janina Strzemboszczówna⁵³ (na początku lat dwudziestych zajęcia ruchowe wg metody Dalcroze’a były prowadzone przez G. Dzieślewską i Z. Bisanz⁵⁴).

⁵⁰ Zob. reklamę prasową w: „Dziennik Ludowy” 1933, nr 236 (14 października), s. 7.

⁵¹ Cieszyła się dużym autorytetem wśród uczniów i pedagogów. Cyt. za B. Litwiniukowa, op. cit., s. 22.

⁵² A. Plohn, *Muzyka we Lwowie a Żydzi*, „Muzykalia” XIII/Judaica 4 (maj 2012), s. 14, 16–18, 22 (pierwotna publikacja w: „Almanach Żydowski” 1936, nr 8); L.T. Błaszczuk, op. cit., s. 76–77, 170.

⁵³ B. Litwiniukowa, op. cit., s. 22.

⁵⁴ *Drobne ogłoszenia...*, op. cit., s. 1.

Zarówno pedagodzy Zakładu Muzycznego M. Reissówny, jak i jego uczniowie aktywnie uczestniczyli w życiu muzycznym Lwowa, biorąc udział w różnego rodzaju koncertach⁵⁵ oraz popisach najbardziej utalentowanych uczniów lwowskich szkół muzycznych, organizowanych od 1919 roku przez Polski Związek Muzyczno-Pedagogiczny⁵⁶. Wyróżnieniem dla uczniów szkoły Reissówny były coroczne popisy młodych artystów urządzone w Teatrze Wielkim we Lwowie⁵⁷.

Szkoła muzyczna Reissówny działała do wybuchu II wojny światowej. Być może nieregularne lekcje, w których mógł uczestniczyć Wojciech Kilar odbywały się aż do okupacji niemieckiej w 1941 roku⁵⁸. Wiadomo tylko, że po wkroczeniu Niemców do Lwowa wszystkich Polaków mieszkających przy ul. 29 Listopada wyrzucono, tworząc tu dzielnicę „Nur für Deutsche”⁵⁹. Malwina Reissówna, której mieszkanie znajdowało się w budynku szkoły muzycznej, po wygnaniu ze Lwowa osiadła we Wrześni w Wielkopolsce, gdzie kierowała założonym przez siebie w latach czterdziestych prywatnym Zakładem Muzycznym, mieszczącym się przy ul. Żwirki i Wigury 6⁶⁰. We Wrześni w 1946 roku zamieszkała również siostra Malwiny – Stanisława Abrahamowa z domu Reiss, która po czterech latach zmarła. Obok niej na cmentarzu we Wrześni został pochowany w 1976 roku jej syn – gen. Roman Abraham⁶¹.

Nielatwe początki edukacji muzycznej we Lwowie nie zniechęciły przyszłego kompozytora do systematycznego wysiłku. Stanowiły

⁵⁵ *Muzyka kościelna*, „Kurier Lwowski” 1915, nr z 15 października.

⁵⁶ Pierwszy tego typu popis odbył się 19 października 1919 r. w sali Polskiego Towarzystwa Muzycznego przy ul. Chorążczyzny 7 (obecnie Czajkowskiego). Zob. F. Neuhauser, *Z muzyki*, „Gazeta Lwowska” 1919, nr 246 (24 października), s. 4; Alf., *Z popisów*, „Gazeta Muzyczna” 1919, nr 3 (4 listopada), s. 24.

⁵⁷ B. Litwiniukowa, op. cit., s. 22.

⁵⁸ Zob. *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 9.

⁵⁹ P. Włodek, A. Kulewski, *Lwów. Przewodnik*, Pruszków 2006, s. 291.

⁶⁰ M. Torzewski, *Życie kulturalne i rozrywki*, cz. 1, „Przegląd Powiatowy. Biuletyn Informacyjny Powiatu Wrzesińskiego” 2014, nr 172 (21 marca), s. 12.

⁶¹ A.Ch.[lipalski], *General Roman Abraham (1891–1976)*, „Cracovia Leopoldis” 1996, nr 4, s. 25; M. Pałaszewska, op. cit., s. 330–332, 333.

fundament do dalszego etapu zdobywania umiejętności i wiedzy muzycznej w Rzeszowie w latach 1945–1947, pod kierunkiem profesora Kazimierza Mirskiego, który już w pełni uwrażliwił wyobraźnię młodego Kilara na wartości muzyczne. Praca z kolejnymi pedagogami – Marią Bilińską-Riegerową i Arturem Malawskim w Krakowie, a następnie Władysławą Markiewiczówną w Katowicach – staje się dla Kilara inspiracją do poszukiwań i twórczych działań, w sposób istotny wpływa na decyzję o studiach muzycznych, które odbywa w Państwowej Wyższej Szkole Muzycznej w Katowicach w klasie fortepianu i kompozycji u Bolesława Woytowicza (dyplom z wyróżnieniem otrzymuje w 1955 r.).

Wspomnienia kompozytora związane z latami dzieciństwa spędzonymi we Lwowie tworzą obraz bezpowrotnie utraconego świata, za którym tęsknił przez całe życie. Do Lwowa nigdy nie powrócił. Bał się konfrontacji przeszłości ze współczesnym obrazem tego miasta. Nie chciał przywoływać bolesnych wspomnień o ludziach, którzy przed wojną tworzyli specyficzną atmosferę duchową i kulturową tego – jak mówił – „przepięknego, cudownego, polskiego miasta”⁶². Zaproszenia do Lwowa nie przyjął nawet z okazji uroczystych koncertów jemu dedykowanych w 2004 i 2012 roku. Pierwszy z nich odbył się w ramach projektu muzycznego Polskiego Radia „Pociąg do muzyki Kilara”, upamiętniającego 60. rocznicę opuszczenia przez kompozytora rodzinnego miasta. Drugi uświetniał 80-lecie urodzin kompozytora⁶³. Kilar podkreślał w wywiadach, że ukształtowała go bardzo wczesna edukacja patriotyczna i polityczna, wynikająca z faktu, że został pozbawiony – podobnie jak inni lwowiaczy – swojego *Heimatu*, swojej małej ojczyzny⁶⁴. Niewątpliwie przeżycia wojenne zaważyły na psychice kompozytora. Z lat wojennych pochodzi także niezachwiana wiara Wojciecha Kilara w Opatrzność, którą odzwierciedla jego muzyka niosąca „metafizyczną nadzieję, źródło radości życia i receptę na wszelkie bóle istnienia”⁶⁵.

⁶² Cyt. za *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 7. Por. M. Wilczek-Krupa, op. cit., s. 14.

⁶³ M. Piekarski, op. cit., s. 11.

⁶⁴ *Cieszę się darem życia...*, op. cit., s. 9.

⁶⁵ L. Polony, *Kilar. Żywioł i modlitwa*, Kraków 2005, s. 107.

Symboliczny powrót do rodzinnego domu Wojciecha Kilara we Lwowie nastąpił po śmierci kompozytora, w październiku 2014 roku. Przy wejściu do jego lwowskiego domu (obecnie przy ul. Stepana Bandery 89), w którym mieszkał przez pierwszych 12 lat swojego życia, z inicjatywy Oddziału Towarzystwa Miłośników Lwowa i Kresów Południowo-Wschodnich w Katowicach zawisła tablica upamiętniająca w języku polskim i ukraińskim fakt, że urodził się tam „wybitny polski kompozytor muzyki orkiestrowej i kameralnej, światowej sławy twórca muzyki filmowej, uhonorowany Orderem Orła Białego oraz licznymi nagrodami”⁶⁶.

Kinga Fink

Bibliografia

Źródła drukowane

Głowacki S., *O systemie gimnastyki rytmicznej Emila Jaques-Dalcroze'a*, [w:] *Obchód setnej rocznicy urodzin Fryderyka Chopina i Pierwszy zjazd muzyków polskich we Lwowie 23. do 28. października 1910. Księga pamiątkowa przedłożona przez Komitet Obchodu*, Lwów 1912, s. 155–159.

Księga Adresowa Król. Stoł. Miasta Lwowa 1913, R. 17, Lwów 1912.

Księga Adresowa... 1916, R. 19, Lwów [b.r.]

Polska Artystyczna. Kalendarz – informator muzyczny, literacki, sztuk plastycznych, teatralny i kinematograficzny na 1923/24 rok, pod red. M. Skolimowskiego, Warszawa–Kijów [1923].

Spis nauczycieli szkół wyższych, średnich, zawodowych, seminariów nauczycielskich oraz wykaz zakładów naukowych, władz szkolnych, zestawione pod red. Z. Zagórowskiego, Lwów–Warszawa 1924.

Szkoły Rzeczypospolitej Polskiej w roku szkolnym 1930/31, pod red. M. Falskiego, Warszawa 1933.

Prasa

„Dziennik Ludowy” 1933, nr 236.

„Dziennik Rozkazów Ministerstwa Spraw Wojskowych” 1929, nr 27.

„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości” 1930, nr 15.

„Dziennik Urzędowy Ministerstwa Sprawiedliwości” 1932, nr 18.

⁶⁶ Cyt. za: M. Wilczek-Krupa, op. cit., s. 36.

- „Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego” 1932, nr 1.
„Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego” 1936, nr 6.
„Dziennik Urzędowy Kuratorium Okręgu Szkolnego Lwowskiego” 1937, nr 10.
„Dziennik Ustaw” 1922, nr 14.
„Gazeta Lwowska” 1912, nr 142, nr 205; 1919, nr 246; 1931, nr 178.
„Gazeta Lwowska. Dziennik dla dystryktu galicyjskiego” 1942, nr 178.
„Gazeta Muzyczna” 1919, nr 3.
„Kurier Lwowski” 1915, nr z 15 października; 1924, nr 266.
„Lwowskie Wiadomości Katolickie” 1939, nr 29.
„Monitor Polski” 1954, nr 122.
„Muzyka” 1924, R. 1, nr 2.
„Słowo Polskie” 1931, nr 250.
„Szopen” 1932, nr 1.

Opracowania

- Aleksiewicz C., *Dr Józef Aleksiewicz (1884–1957)*, [w:] *Józef Aleksiewicz. Bohater Iwonicza-Zdroju*, [przeprowadzenie i spisanie wywiadów, redakcja i opracowanie całego materiału J.B. Roszkowski], Iwonicz-Zdrój 2016, s. 7–19.
- Bieńkowski W., *Kelles-Krauzowa z Goldsteynów Maria Katarzyna*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 12, Wrocław–Warszawa–Kraków 1966–1967.
- Błaszczyk L.T., *Żydzi w kulturze muzycznej ziem polskich w XIX i XX wieku. Słownik biograficzny*, Warszawa 2014.
- Brzozowski J., *Ulica 29 Listopada*, „Rocznik Lwowski” 1999, red. nac. J. Wasylkowski, s. 139–148.
- Ch.[lipalski] A., *General Roman Abraham (1891–1976)*, „Cracovia Leopoldis” 1996, nr 4, s. 24–25.
- Cieszę się darem życia. Rozmowy z Wojciechem Kilarem*, przeprowadzili K. Podobińska i L. Polony, Kraków 2007.
- Gołąb M., *Józef Michał Chomiński. Biografia i rekonstrukcja metodologii*, Wrocław 2008.
- Gruszka-Zych B., *Takie piękne życie. Portret Wojciecha Kilara*, Bytom 2015.
- Litwiniukowa B., *O księdzu Tadeuszu i muzyce*, „Cracovia Leopoldis” 2008, nr 2 (54), s. 21–24.
- Lwowskie geny osobowości twórczej. Rozmowy z Krystyną Moszumańską-Nazar przeprowadziła Małgorzata Woźna-Stankiewicz*, Kraków 2007.
- Mazepa L., *Poprzednicy Akademii Muzycznej we Lwowie*, „Musica Galiciana”, t. 9, pod red. L. Mazepy, Rzeszów 2005, s. 9–31.
- Mazepa L., *Szkolnictwo muzyczne Lwowa w okresie austriackim (1772–1918)*, „Musica Galiciana”, t. 1, pod red. L. Mazepy, Rzeszów 1997, s. 81–102.

- Мазепа Л., Мазепа Т., Шлях до Музичної Академії у Львові, т. 1, Львів 2003.
- Miketta J., *Szkolnictwo muzyczne w Polsce pod względem statystycznym i organizacyjnym*, „Muzyka” 1927, R. 4, nr 11, s. 522–528.
- Pałaszewska M., *Kolekcja generała Romana Abrahama (1891–1976) w Muzeum Niepodległości*, „Niepodległość i Pamięć” 2009 16/2 (30), s. 319–344.
- Piekarski M., *Wojciech Kilar in memoriam*, „Kurier Galicyjski” 2014, nr 1, s. 10–11.
- Pinkwart M., Zdebski J., *Nowy cmentarz w Zakopanem. Przewodnik biograficzny*, Warszawa–Kraków 1988.
- Plohn A., *Muzyka we Lwowie a Żydzi*, „Muzykalia” XIII/Judaica 4 (maj 2012), s. 1–24.
- Polony L., *Kilar. Żywioł i modlitwa*, Kraków 2005.
- Przybylski T., *Reiss Józef Władysław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 31, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź 1988–1989.
- Reczyńska A., *Stachiewiczowa z Abrahamów Maria Wanda Aleksandra*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 41, Warszawa–Kraków 2002, s. 313–314.
- Roszkowski J.B., *Pani Zofia*, [w:] *Józef Aleksiewicz. Bohater Iwonicza-Zdroju*, [przeprowadzenie i spisanie wywiadów, redakcja i opracowanie całego materiału J.B. Roszkowski], Iwonicz-Zdrój 2016, s. 65–71.
- Rzepakowski R., *Życie muzyczne Lwowa między wojnami*, cz. 2, „Ruch Muzyczny” 1988, nr 5 (28 lutego), s. 24–26.
- Silnicki T., *Władysław Abraham (1860–1941)*, [w:] W. Abraham, *Organizacja kościoła w Polsce do połowy wieku XII*, Poznań 1962, s. 9–87.
- Słownik biograficzny teatru polskiego 1765–1965*, na podstawie materiałów S. Dąbrowskiego, oprac. Z. Raszewski i zespół, Warszawa 1973.
- Sokołowska-Gwizdka J., *Życie piosenką usłane. Rozmowa z Jasią Jasińską – artystką Teatru Hemara w Londynie*, „Gazeta. Dziennik Polonii w Kanadzie” (dodatek kulturalny) 2006, nr 41.
- Torzewski M., *Życie kulturalne i rozrywki*, cz. 1, „Przegląd Powiatowy. Biuletyn Informacyjny Powiatu Wrzesińskiego” 2014, nr 172 (21 marca), s. 12.
- Turska I., *Głowacki Stanisław*, [w:] *Polski Słownik Biograficzny*, t. 7, z. 36, Wrocław–Kraków–Warszawa 1959.
- Wilczek-Krupa M., *Kilar. Geniusz o dwóch twarzach*, Kraków 2015.
- Włodek P., Kulewski A., *Lwów. Przewodnik*, Pruszków 2006.

Strony internetowe:

http://www.gazetagazeta.com/artman/publish/printer_13262.shtml [dostęp: 6.11.2016]

The Beginnings of the Musical Education of Wojciech Kilar at the Malwina Reissówna School in Lviv

Keywords

Wojciech Kilar (1932–2013), Malwina Reissówna, Lviv, musical education

Summary

Wojciech Kilar (1932–2013), one of the greatest Polish contemporary composers, began his adventure with music in his hometown of Lviv. He took his first piano lesson at a private music school managed by Malwina Reissówna (Reyssówna) between 1912 and 1939. Reissówna was a pianist whose name is now forgotten and does not function in the Polish musical literature. The Music Department of Malwina Reissówna, transformed after 12 years of activity into the Higher Music Department, belonged to the few enumerated, ennobled private art schools in Lviv during the interwar period. Difficult beginnings of the composer's musical education proved to be the foundation for his further improvement of skills and knowledge of music in Rzeszow and then in Cracow, and Katowice.

Anfänge der Musiklaufbahn von Wojciech Kilar in der Schule von Malwina Reissówna in Lwow

Schlüsselworte

Wojciech Kilar (1932–2013), Malwina Reissówna, Lwow, Musikschulwesen

Zusammenfassung

Wojciech Kilar (1932–2013), eines der größten polnischen Gegenwartskomponisten fing sein Abenteuer mit der Musik in seiner Heimatstadt an. Seinen ersten Unterricht im Klavierspielen bekam er in der privaten Musikschule, die in den Jahren 1912–1939 Malwina Reissówna (Reyssówna), eine Pianistin, geleitet hatte. Ihr Name ist heute in Vergessenheit geraten und funktioniert nicht mehr im polnischen Musikschritftum. Die Musikanstalt von Malwina Reissówna, nach 12 Jahre Tätigkeit umgewandelt in Höhere Musikanstalt, gehörte in den zwanzig Zwischenkriegsjahren zu wenigen nobilitierten privaten Kunstschulen in Lwow. Keine für den zukünftigen Komponisten einfachen Anfänge in der Musikbildung wurden zur festen Grundlage für eine weitere Etappe der Erlernung und Gewinnung von Fähigkeiten und Kenntnissen in der Musik in Rzeszów und dann in Kraków und Katowice.

Начало музыкального обучения Войцеха Киляра в школе Мальвины Реиссовны во Львове

Ключевые слова

Войцех Киляр (1932–2013), Мальвина Реиссовна, Львов, музыкальное обучение

Краткое содержание

Войцех Киляр (1932–2013) – один из наиболее значительных современных польских композиторов. Он впервые стал заниматься музыкой в родном городе – Львове. Играть на пианино он учился в музыкальной школе, которую с 1912 по 1939 руководила Мальвина Реиссовна (пианист, фамилию которого сегодня никто не помнит и она не функционирует в польской прессе посвященной музыке). Музыкальная консерватория Мальвины Реиссовны превращенная после 12 лет деятельности в Высшую Музыкальную консерваторию в межвоенные годы принадлежала к немногим благородным частным артистическим школам во Львове. Довольно сложные первые шаги в сфере музыкального образования дали начало к следующим этапам получения знаний в области музыки в Жешове, а затем в Кракове и Катовицах.